

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. II. De Mandante damnificationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

ne hujus, vel illius, ut in casu de suffragiis, & in casu de duobus jacentibus sagittam ad Petrum occidendum, videntur omnes ad restitutionem obligati, si minus in solidum, saltem pro rata dubii. Ratio est, quia cum certum sit damnum esse secutum, nec sit major ratio, cur hic, & non ille obligetur, nec videatur rationabile, ut nemo ad restitutionem obligetur, ideo omnes sunt obligandi: Propter eandem rationem, si scemina, ut diximus, a pluribus adulteris cognoscatur, filius videtur alendus ab illis pro rata dubii, cum non sit rationabile, ut omnes deobligentur. Ratio disparitatis inter hos, & priores casus bene assignatur a Reginald. apud Bonac. disp. I. quæst. 2. punct. 4., quia quando dubitas, an consilium tuum, verbi gratia, influxerit ad homicidium, possessio stat pro libertate, cum cæteroque homicida certe obligetur ad damnum refarciendum: Econtra quando dubitatur, Petrusne, an Paulus sua sagitta occiderit Cajum, possessio stat pro delicto, quod constat ab alterutro patratum esse, nec est major ratio de uno, quam de altero, nec est rationabile, ut uterque deobligetur.

ARTICULUS II.

De Mandante damnificationem.

- I. *Tam explicitum, quam implicitum mandatum de proximo damnificando, secuto effectu, trahit onus restitutionis.*
- II. *Mandans, revocato mandato, sive explicite, sive implicite, itaut revocationis notitia ad Mandatarium perveniat, non tenetur ad restitutionem.*
- III. *Cur non pariter deobligetur a restitutione Consulens revocato consilio?*

IV. *Si mandatarius in damnificando excedat limites mandati, num, & quando mandans teneatur etiam excessum compensare?*

V. *Non tenetur mandans ad compensanda damna mandatarii, qui sponte, aut accepto pretio mandatum acceptavit.*

VI. *Ratihabitio damnificationis de se non trahit onus restituendi. Solam relate ad penas fori exterioris ratihabitio solet equiparari mandato.*

VII. *Irregularitas tamen, que incurritur a mandante homicidium, non extenditur ad ratihabentem.*

I. **D**escendimus ad agendum in particulari de cooperantibus ad alterius damnum, & initium sumimus a Jubente, qui scilicet mandavit damnificationem, vel explicite, vel implicite, (dicendo verbi gratia, si quis id fecerit, carus mihi erit utinam quis id faceret!); vel etiam tacite, ut si quis tibi dicat, se in tui gratiam occisurum alterum, & tu non contradicas. Et sane, quod mandans secuto effectu ad restitutionem teneatur, non est dubium, cum sit vera causa moralis efficax damni.

II. Quæritur nunc primo, An mandans revocato mandato teneatur ad restitutionem, si mandatarius adhuc damnum intulit?

Respondeo negative, dummodo revocatio mandati innotuerit mandatario, & deinde illius non obliviscatur, sive revocatio fiat explicite, sive etiam tacite; ut si Titius mandet Cajum, ut occidat suum inimicum, & deinde Titius pacem ineat cum suo inimico; in quo casu tacite mandatum revocatur, atque adeo si Cajus mandatarius occidat inimicum, non vi mandati, sed ex sua malitia illum occidet. Idque verum est, etiamsi Cajus fingat, mandati revocationem non habuisse.

Si tamen noticia revocationis vere ad mandatarium non perveniat, aut ejus deinde obliviscatur, procul dubio vi mandati sequitur damnnum, atque adeo mandans ad restitutionem tenetur.

III. Dices: Consulens adhuc revocato consilio tenetur ad restitutionem; ergo etiam mandans revocato mandato.

Respondeo transmissio antecedente, quod negatur a Petro Navarro, Medin., Reginald. lib. 10. num. 108., & aliis, præsertim si consulens, postquam revocavit consilium, pro virili admonet tam eum, cui consilium dedit, quam illum contra quem consilium datum est, ut sibi caveat, & consilium tanquam perniciosum repellat; nego consequentiam. Disparitas est, quia mandatarius operatur in gratiam mandantis, & ut ejus voluntatem exequatur; Revocato autem mandato jam non exequitur voluntatem mandantis, unde mandatum non influit in damnnum: Contra consiliarius, seu qui habuit consilium, non operatur in gratiam consulentis, sed in gratiam sui, quamvis ex rationibus a consulente adductis; unde fit, ut etiam revocato consilio possit ab iisdem rationibus moveri ad damnificandum; atque adeo consilium vere influat in damnnum.

Dicemus tamen in de Censuris, quod si revocato consilio rationibus validis adhuc sequatur homicidium Clerici, probabiliter neque censura, neque irregularitas, neque onus restitutionis incurratur a consulente, quandoquidem in tali casu consiliarius ex propria malitia potius, quam ex consilio, aut auctoritate consulentis movetur ad occisionem Clerici.

Opponi solet, quod propinans venenum alteri incurrat irregularitatem, & onus restitutionis, si mors sequatur, quamvis conatus sit post propinatum venenum extinguere illud antidotis; ergo etiam in casu, quo con-

Part III.

fulens conetur rationibus validis revocare consilium. Sed respondetur, disparitatem esse inter venenum, & consilium, quod venenum operatur naturaliter, & ut causa necessaria; consilium vero moraliter causat suum effectum, non necessitando consiliarium ad ponendum quod consulitur. Quare si venenum antidotis non extinguitur, certe mors, quæ sequitur, causatur a veneno, & tribuitur propinanti illud: Contra vero si consilium reddatur inefficax a consulente adducente rationes validiores in contrarium, tunc damnnum provenit ex malitia consiliarii libere operantis, non ex efficacia consilii; unde consiliario, non consulenti tribuitur mors.

IV. Quæritur secundo, An si mandatarius excedat limites mandati, teneatur mandans ad restitutionem debitam pro tali excessu; Verbi gratia, si solum mandet occisionem Petri, & mandatarius post occisum Petrum comburat illius domum, teneturne mandans refarcire damnnum incendii?

Respondeo cum communi apud Dian. part. 8. tract. 7. resol. 33., quod si excessus tribuatur soli arbitrio mandatarii, non teneatur mandans ad restitutionem pro tali excessu; ut si mandet Titio percussorem Petri levem, & Titius illum occidat. Quod si excessus damni est ex communiter contingentibus, poteratque facile prævideri a mandante, certe hic obligabitur ad restitutionem: Verbi gratia, si jubeat Titio, ut graviter vulneret Petrum, & Titius illum occidat; vel si mandet, ut occidat Petrum, quem mandans advertit esse similem Paulo, & casu occidatur Paulus; Si tamen ad hanc similitudinem non adverteret mandans, excusaretur a restitutione, sicut excusatur ab irregularitate a Sacra Congregatione, ut norat Dian. part. 9. tract. 4. resol. 31.

V. Quæritur tertio, An mandans

I

tenea-

teneatur ad refarcienda damna, quæ forte patitur mandatarius exequendo mandatum, verbi gratia, si exequendo homicidium mittatur ad triremes?

Respondeo cum Dicastil. lib. 3. tract. 2. disp. 4. dub. 4., quod non teneatur, si mandatarius libere acceptavit mandatum, & multo magis si propter illud accepit pretium: Ratio est, quia ultro ille talibus periculis se objecit, atque adeo cum nullam injuriam a mandante sit passus, non potest aliquid ab eo exigere pro damno, quod incurrit exequendo mandatum: Secus vero si non sponte, sed coacte suscipit mandatum; ut videtur cogi subditus a mandato superioris; vel si deceptus sit; quia sic ejus damnum sequitur ex injuria per deceptionem, aut coercionem illata.

VI. Quæritur quarto, An teneatur ad restitutionem, qui ratum habet, seu approbat damnum nomine suo factum, quod tamen ille nunquam mandavit, ne tacite quidem?

Respondeo cum communi negative. Ratio est, quia ratihabitio, seu approbatio non influit in damnum, cum supponat illud jam illatum; unde ratum habens non potest dici causa moralis damni. Et quamvis ratihabitio sit causa finalis, propter quam executor damnum intulit, non per hoc sequitur, quod ratum habens teneatur ad restitutionem: Sicuti si quis occidat alium, non propter ratihabitio- nem, sed propter amorem Titii, non per hoc sequitur, quod Titius, qui est causa finalis, teneatur ad restitutionem. Et ratio a priori est, quia causa finalis nihil operatur; neque enim ullus dicitur peccare, & lædere justitiam per hoc præcise, quod sit causa finalis peccati, aut injuriæ ab alio commissa.

Notandum tamen, quod si ratihabitio damni secuti sit causa, ut novum damnum sequatur, procul dubio

ratum habens teneatur ad restitutionem hujus novi damni: Verbi gratia, si executor omittat restituere ablatum ex eo, quia dominus ratum habuit furtum, teneatur etiam dominus ad restitutionem, quia in tali casu est causa talis damni.

Opponitur. *Ex regul. 10. juris in 6.* Ratihabitio retrotrahitur, & comparatur mandato; ergo sicut ad restitutionem teneatur mandans, ita etiam ratum habens.

Respondeo, distingo antecedens: Comparatur mandato quoad causalitatem damni, nego; si enim damnum præcessit ratihabitio, quomodo potest ab illa causari? Comparatur mandato quoad pœnas fori exterioris, concedo antecedens; & nego consequentiam: Etenim quia easdem pœnas meretur ratum habens, & mandans; ideo per fictionem juris ratihabitio dicitur retrotrahi, & comparari mandato; Præsertim quia ratum habens præsumi probabiliter potest, quod mandaverit damnum secutum, & propterea per dispositionem juris eadem pœna uterque puniri solet; Sicuti eadem censura punitur mandans, & ratam habens percussorem Clerici: Et propter eandem rationem aliquando etiam in contractibus ratihabitio in jure habetur pro mandato.

VII. Notandum tamen, quod quamvis pœnæ exterioris fori impositæ mandanti possint rationabiliter extendi ad ratum habentem, non tamen semper ipso facto extenduntur: Quare si per dispositionem juris non extendantur, non incurrunt a ratum habente: Hinc quamvis eandem excommunicationem incurrat mandans, & ratam habens percussorem Clerici; quia sic jus disposuit in Cap. *Cum quis*, *De Sententia Excommunicationis in 6.* Nilominus ratam habens occasionem non incurrit irregularitatem, quam incurrit mandans; quia id jus non dispo-

disposuit. Et certum est irregularitatem non incurri, nisi in casibus jure expressis: Ex quibus omnibus constat onus restitutionis a ratihabente non incurri, sicut incurritur a mandante damnificationem.

ARTICULUS III.

De Consulente damnum alterius.

- I. *Nomine Consulentis damnificationem venit etiam qui hortatur, dirigit, instruit, terret minus, &c. Tenetur autem consulens refarcire etiam damnum, quod forte patitur Consiliarius, si hic bona fide procedat.*
- II. *Quandonam deobligatur a restitutione consulens? Et quomodo debeat consiliarium monere, ut desistat?*
- III. *Ad restitutionem tenetur consulens, etiamsi sine suo consilio adhuc damnum a consiliario inferendum esset, dummodo consilium moveat.*
- IV. *Si dubitatur, an consilium influxerit, teneturne Consiliarius aut integre, aut saltem pro rata dubii restituere, an omnino deobligatur?*
- V. *Quando consilium non instruit in substantiam, sed solum ad circumstantiam damni, adhuc probabiliter tenetur consulens ad restitutionem.*
- VI. *Probabiliter etiam ad restitutionem tenetur, qui suo consilio, vel auxilio cooperatur ad damnum, quod etiam sine tali consilio, vel auxilio fieret omnino.*
- VII. *Qui male consulit non ex malitia, sed ex ignorantia graviter culpabili, num tenetur ad restitutionem damni ex consilio causati?*
- VIII. *Si stipendium accipit, qui dat consilium, tenetur de levi culpa juridica, quamvis non sine gravi theologia.*
- IX. *Qui sine gravi culpa dat consilium noxium, tenetur non solum ex cha-*

ritate, sed probabiliter etiam ex iustitia consiliarium monere ad aver-tendum damnum.

- X. *Ad restitutionem non tenetur secundum se, nec peccat, qui dat consilium de inferendo damno minore ei, qui determinatus est ad inferendum damnum majus.*
- XI. *Secus vero si quis consilium det de inferendo minori damno Petro ei, qui determinatus est inferre majus Paulo.*

I. **N**omine Consulentis venit hic non solum qui dat consilium iniquum, sed etiam qui hortatur, dirigit, instruit, terret, suadet, minatur ad injustum damnum præstandum; cum eadem ratio sit de his omnibus. Sunt enim omnes causa efficax damni, atque adeo omnes ad restitutionem tenentur. Immo si consulens advertat injustitiam consilii, aut ignoret illam ignorantia crassa, & consiliarius bona fide procedat, tenetur consulens non solum refarcire damnum ei, contra quem fuit consilium, sed etiam refarcire damnum, quod forte sequitur ipsi consiliario; quandoquidem consulens fuit causa utriusque damni, & consiliarius in tali casu ad nullam restitutionem teneretur ex titulo injustæ acceptionis: Et idem dicas de mandante respectu mandatarii.

II. Diximus autem articulo superiore, quod probabiliter revocato consilio rationibus efficacibus cesset onus restitutionis, præsertim si moneatur is, contra quem fuit datum consilium, ut sibi caveat, quando videt consiliarium obstinatum; ad quam monitionem faciendam, si minus ex iustitia, ut multi volunt, saltem ex charitate tenetur, quando potest illam facere sine gravi suo incommodo consulens, ut docet Sanch. lib. 1. Consil. cap. 4. dub. 5. Quod si furtum ex tuo consilio